

NOVEMBER Aasta 2008

November. Pikkade pimedate ööde aeg. Hingede aeg. Aeg teha tubaseid töid ja jutte rääkida.

Kui palju meil tänapäeval on aega koos istuda ja jutte rääkida? Paljude perede õhtud mööduvad televiisori ja arvutiekraani ees. Juhtub sedagi, et iga pereliige vaatab n.ö oma programmi - on ju võimalik valida väga paljude kanalite hulgast. Nii ei saa ka pärast saate lõppu ühiselt muljeid avaldada ja diskuteerida. Veel tosin aastat tagasi pakkus eelmise õhtu teleprogramm jututeemat paljudele kollektiividele ning enamusel oli võimalus sõna sekka öelda. Täna võib juhtuda nii, et kuigi kõik vaatasid õhtul televiisorit, piirdubki kogetu ühisosa vaid sõnapaariga „televiisorit vaatama“.

Aga juttude rääkimine ei ole niisama ajaraiskamine. Lugudega antakse edasi ka oma pere ajalugu. Veel eelmise sajandi keskel rääkisid pea igas peres vanaemad-vanaisad õhtuti lastele, kuidas nende lapsepõlves elati ning mis nende endiga elus juhtunud oli. Räägiti edasi sedagi, mida ise oma vanavanematelt kuulnud oldi. Nii ulatus mälu läbi perepärimuste mitmeid aastakümneid inimese sünnist varasemasse aega.

Lugude rääkimine ärgitab meenutama ja mõtlema. Hingede aeg on ka asjade selgemaks mõtlemise aeg. Millele lähivad mõtted sel aastal? Kõige traditsioonilise kõrval pisut rohkem majandusele. Kas selles, et n.ö heade aegade järel tulevad halvad - või halvemad - ajad, on midagi uut? Ei, sellest on juttu juba piibli lugedeski. Halbadeks aegadeks tuleb püüda valmistuda. Sisemajanduse koguprodukti rohkem kui kümneprotsendilist kasvu aastas pikaks ajaks loota on liialt optimistlik. Mitmed majandusanalüütikud on öelnud, et natuke kriisi kulubki ära, sest viimasel paaril aastal ei olnud meil enam tegemist normaalse turumajandusega. Tööturul olijate olukorra teeb praegune majanduseis muidugi tunduvalt raskemaks.

Majandusest mõtlemine viib tahtmatult mõtled rahale. Ma ei tea, kas see on juhus, aga olen viimastel aastatel kuulnud rohkem kui ühe mehe suust väidet, et naised tahavad vaid nende raha. Et kui sa ei teeni piisavalt, siis heidetakse sind lihtsalt kõrvale. „Vaata kuidas teised mehed!“ Kas meie - naised - oleme tõesti sellised? Nii materiaalses väärtustes kinni? Kas just selle pinget tõttu surevad mehed enamasti liialt vara ja satuvad tihti pahede küüsi? Oleme me ikka piisavalt mõelnud sellele, kas vajame kõiki neid asju, mida meile iga päev ja tihti vägagi agressiivseid võtteid kasutades piltlikult öeldes kaela määratakse? Või usume telereklaami, mis veenab, et mistahes ostuks puuduv summa tuleb võtta SMS-laenuna? Ei ole imestada, et nende, kes oma tulevikust suure osa juba täna ära tarbivad, tulevik ongi selle võrra väiksem. Jätkusuutlik mõtteviis, et võlg on võõra oma, on asendatud väitega, et igaühel - ka laenu andjatel - on õigus äri teha, kui on nõudlust.

Vist on nii, et iga inimene vajab vahel teiste tuge - vajab, et keegi talle ütleks: „Sa suudad seda.“ „Sa oskad.“ „Proovi veel.“ Arvan, et paljud võivad meenutada, kuidas nad lapsena mõnele oma tegemisele teistelt negatiivse hinnangu saanuna enam edasi ei üritanud - jättes laulmise, pillimängu või mõne muu toreda tegemise, sest - kellelgi teisel tuli see paremini välja kui neil. Aga kuhu võiksime jõuda, kui jätkuks neid, kes meile kuldlikult väljendudes õpetaja Lauri kombel pilli kätte annavad ja julgustavad edasi minema? Hoopis sagedamini kui arvame, vajavad sellist julgustamist täiskasvanud inimesed meie kõrval. Vahel isegi pisiasjades.

Käesolevas lehes algab uus rubriik, mis räägib inimestest meie kõrval - maa soolast. Ka see rubriik sünnis tänu ühele inimesele, kes tuli ja ütles, et olulistest inimestest tuleb kirjutada enne, kui on parandamatult hilja. Vaalamäe mees Tõnu Loim võttis sõna otseses mõttes allkirjutatult käest kinni ja viis ta Heino Olevi juurde. „Heino on üks Vastemõisa legendidest - kirjutatema.“ Tõnu, suur tänu Sulle! Inimestest kirjutamine ei ole kerge - tuleks ju nendega koos enne vähemalt puud soola ära süüa. Ning objektiivsusele ja lugejate jaoks huvitav olemisele lisaks tuleb kirjutada sellest, millest inimene lubab kirjutada ning nii, et ta kirjutatuga ka ise rahule jääb. Ometi on väga oluline, et me teaksime endi seas elavatest suure vaimuga inimestest ja mäletaksime neid. Ning kes ütles, et elu peab kerge olema?

Mäletamist ja hoolimist meile kõigile!

Leili Kuusk
leili@suure-jaani.ee

Käsitööringi sünnipäevalised

Käsitööring - 45!

Ühel pikal ja pimedal oktoobrikuu õhtul sammusid käsitööpisikust nakatunud agarad ja ettevõtlikud naised Ilmatari tänava koolimaja õuel asuvasse majja. Nii see 1963. aastal algas, kui Marie Pöder, Selma Aua, Asta Miilimäe, Maive Ottas ja teised tolleaegse koolidirektori abikaasa Liidia Averi eestvõtmisel ja juhendamisel koos käterätikangast kudu-ma asusid.

Möödunud on 45 aastat ja taas koguneti Ilmatari tänavale. Nüüd juba kultuurimaja. Seljas uhked rahvariided - ikka oma kätega valmis tehtud - ja kaelas uhke tunnusehe, mis sümboliseerib käsitööringi kuulumist. Tuldi kokku, et koos sõprade ja toetajatega meenutada ning vaadata näitust varasematest töödest ja fotosid paljudest ettevõtmistest. Südamlilikud vahepalad olid Age Einulo laululastelt. Esmakordselt said ringi looga kruusi ja tunnuskirja auliikmed - Marta Siil, Leili Veldi, Asta Kuningas, Juta Hints, Elgi Toobal, Leida Sepa, Ellen Bäärs ning ringijuhendaja Maive Ottas.

Aegade jooksul on neid, kes ühiselt kultuurimajas näputööoskusi ja teadmisi juurde saanud, vähemalt poolsada.

Eesmärk on naistel jäänud ikka samaks - soov teha oma kodu kaunistamiseks ning teistele näitamiseks ilusat ja omanäolist käsitööd.

Jätkuvalt häid ideid ja tegutsemislusti!
Anneli Kundla

Pikkadeks poristeks sügisõhtuteks mõned mõistatused käsitööst. Vastused leiata leheküljelt 7.

1. Kala ujub kahest veest läbi.
2. Tont nurgas, tüdruk kõrval.
3. Kümme kits söövad ühe heinakuhja all.
4. Haraline mees, hargid seotud.
5. Tillukene teravake, aga maailma ehitaja.
6. Ilus mõis, madal mõis, ümberringi aknaid täis.
7. Tüdruk ühe silmaga.
8. Kõigile teeb riided, aga ise alasti.
9. Üks silm, tuhat akent.
10. Käsitä rätsepi käristab riidet.
11. Ümmargusem kui muna, pikem kui puu.
12. Kolmejalgne kits, raudhambad suus.

13. Neli hobust tallis, viies jookseb ümber talli.

Ütleme käsitöö kohta:

Parem on lühike kangas kootud, kui pikk kääritud ja kudumata.

Parem ikka paha lõng kui hea takk.

Jüripäeval ei tohi villast tööd teha (villu kedrata jm) - hunt tuleb karja. (Risti) Jüripäeval ei tohi õmmelda, ussid teevad vilja ja puulehed aukusid täis. (Pilstvere)

Pärast jüripäeva ei tohi enam villast kangast kududa, lambad surevad ära. (Kadrina)

Jüripäeval ei koota kangast, siis ei ole riidel tulu ja saab ruttu otsa. (Äksi)

Jüripäeval ei tohi kangast kududa, muidu suvel müristab kangesti tare kohal. (Nõo)

Küünlapäevast tulivad kangasteljed tuppa ja nii pidivad kangad jüripäevaks koetud saama. See oli nõudmine naisterahvaste kohta ja sellest nõudmisest mööda ei mindud.

Kogunud
Maive Ottas

Vanasti oli elu aluseks töö, mitte aktiivne likviidsus või börsi kurss. Sellepärast õpetati noormehi: „Sihi naine sirbi juurest, vali naine varda juurest, kosi kulbi liigutaja, kedervarre veeretaja“.

Töö pidi olema korralik, hoolsalt tehtud. Oeldi „Kuidas ise, nõnda asi“. Seda nii hea kui halva töö kohta.

Kui algaja või muidu oskamatu oli kuidagi ilusa töö teinud, siis öeldi, et pime kana leidis tera.

Kinnijooksunud sõlm tuli kannatlikult lahti harutada. Lõigata ei tohtinud - siis jäid vanatüdruks või lõikasid oma eluõnne katki. Eks see ühtviisi üks rist ja viletsus olnud.

Lapse seljas ei tohtinud midagi õmmelda: kas nõopi ette või natuke nõeluda. Ömblid lapse kasvu kinni.

Töö küljest tuli lõng kääridega katki lõigata. Hammustada ei tohtinud, hambad läksid katki.

Kui villase lõnga jupike ulatub kolm korda ümber sõrme, siis ei või ära visata. Materjal kasin ja kallis. Läheb veel

vaja.

Vene ajal oli materjale vähe saada. Tehti harutatud ja sõlmitud juppidest. Kui keegi oskas sellest sodist ilusa asja teha, siis Mustla käsitööringis öeldi: „Om sitast saia tennu“.

Kaua seiste läheb villane lõng mullaks, linane kullaks.

Kui põrandat pühkides jäi niidijuppe või muud sodi maha, siis said karvase mehe.

Samuti said habemiku mehe siis, kui tikandi vasem pool ei olnud ilus sile. Lõngaotsad pidi korralikult ära peitma.

Kes põrandalt nõela leidis, sai mehele.

Kui õmblemisel niit sõlme läks, tuli pulmakleit.

Kui pestes põll märjaks sai, said joodiku mehe.

Põlle ei tohtinud paigata ega nõeluda. Siis läksid ise või tütar liiderlikuks.

Kui kangas on telgedele aetud, siis lõimepoomi vänt visata jalge vahelt läbi ja huigata heleda häälega. Siis kudumine edeneb kiiresti, muster ei lähe segi, lõngad ei katke.

Igasugust vanaaegset tarkust käsitööst kogus ja pani kirja
Ellen Bäärs

Ellen ennast peoks rahvariidega ehtimas
FOTOD: Anneli Kundla

OMAVALITSUSINFO

Suure-Jaani Vallavolikogu

23.10.2008

Algatati Tääksi külas Tääksi Põhikooli kinnistu detailplaneering, mille eesmärgiks on suusakeskuse teenindushoone krundi, hoonestustingimuste, liikluskorralduse, haljastuse ja tehnovõrkude ja ehitustingimuste määramine. Planeeritava ala pindala on 1,8 ha; kehtestati avaliku korra eeskiri; muudeti valla arengukava; määrati sihtotstarbed Metsküla külas Vidu Suur Tõnise ja Ilbaku külas Jätti-Ligode katastriüksuste jagamisel tekkivatele uutele katastriüksustele; loeti esimest korda valla 2008. aasta eelarve muudatusi; otsustati sõlmida Suure-Jaani linnas Nurme 5 katastriüksuse osa suhtes isikliku kasutusõiguse leping MTÜ-ga Paintballi Klubi OZK selleks, et ühing saaks projekti alusel rajada avalikus kasutusse oleva vaba-aja väljaku; otsustati avalikul suulisel enampakkumisel müüa Jõgeva vallas Laiusevälja külas asuv Rehe kinnistu, Vastemõisas Bussigaraaži kinnistu ja Sürgaveres Elektroodkatlamaja kinnistu.

Suure-Jaani Vallavalitsus

07.10.2008

Kasutusluba väljastati Tääksi Põhikooli rekonstrueeritud hoone osale Tääksi külas; Olustvere Maanaiste Seltsi poolt esitatava projekti „Soe seltsimaja“ kaasfinantseeringuks eraldati 2000 krooni ja projekti „Klaaskillud kasutusse“ kaasfinantseeringuks 1500 krooni; avaliku ürituse luba väljastati 26. oktoobril 2008. a Sügislaada kor-

raldamiseks Suure-Jaani linnas ja 17. oktoobril 2008. a Suure-Jaani Gümnaasiumi rebaste ristimiseks Suure-Jaani Gümnaasiumi juurest Lembitu ausamba juurde ja tagasi; puudega isikule väljastati liikumispuudega isiku parkimiskaart; kompenseeritakse Liina ja Rasmus Kodrese, Kristo Kraaneri ja Kadri Koorti sõidukulud kooli ja tagasi; Harald Raudsepale tagastati õigusvastaselt võõrandatud maa Mürtsu katastriüksus Reegoldi külas ja Helle Kuldkeppile õigusvastaselt võõrandatud maa Neeme katastriüksus Reegoldi külas Suure-Jaani Linnaraamatukogu direktorina kinnitati ametisse Piret Luup; projekteerimistingimused määrati Jaska külas Hansu kinnistul Suure-Jaani-Kungla 15 kV õhuliinile võimsuslülitiga masti paigaldamise projekteerimiseks ja Aimala külas Aimala Metskonna maaüksusele andmeside masti ehitusprojekti koostamiseks; ehitusluba väljastati Lahmuse külas teraviljahoidla laiendamiseks. 10.10.2008 Kinnitati hajaasustuse veeprogrammist toetuste saajate nimekirj. 14.10.2008 Kinnitati Suure-Jaani Huvikooli töösisekorraeskiri; kinnitati lasteaedade hoolekogud 2008/2009 õppeaastaks; Suure-Jaani Lasteaed Sipsik hoolekogusse kuuluvad: Reiko Sülla, Eneli Kaugerand, Rita Valdstein, Marika Reinaru, Ene Metus ja Jüri Hansen; Vastemõisa Lasteaia Päevalill hoolekogusse kuuluvad: Kadi

Küttimaa, Andres Kolga, Reilika Vahtra, Juta Henn ja Jüri Hansen; Olustvere Lasteaia Piilu hoolekogusse kuuluvad Andrus Venne, Andrus Tulp, Egle Tiik, Sigrid Turner, Alla Hekki ja Are Aua; puudega isikutele määrati hooldajad ning hooldajatele hooldajatoetus; Vidu Suur Tõnis kinnistu ja Jätti-Ligode kinnistu jagamisel määrati uutele katastriüksustele nimed ja koha-aadressid täiskujul; Liisa Raudmetsale ja Allar Uuetoale kompenseeritakse sõidukulud kooli ja tagasi; anti nõusolekud korraldatud jäätmeveo tingimuste muutmiseks või korraldatud jäätmeveoga mitteliitumiseks; kuulati informatsiooni riigieelarvest sihtotstarbeliselt eelarvesse laekunud summade kasutamise kohta; kehtestati Suure-Jaani Gümnaasiumi tehnikaringi kuutasuks õpilasele 100 krooni; toetatakse Alan Uustali ja Liis Uustali tennise treeninguid Tartu Tenniseklubis Viktor; kehtestati Sürgavere Spordihooone tennisekooli treeningute osalustasuks 55 krooni kuus. 21.10.2008 Kehtestati Suure-Jaani Gümnaasiumi, Kildu Põhikooli, Tääksi Põhikooli ja Sürgavere Lasteaed-Põhikooli söökla tootlustamise hinnad: hommikusöök 30-35 krooni, lõunasöök 25-55 krooni ja õhtusöök 30-40 krooni ühe inimese kohta; Tamur Mikule, Anu Saarvale ja Liisi Päevale kompenseeritakse sõidukulud kooli ja tagasi; tagastamismenetlus lõpetatakse

Aadu-Jaan 4 talu maale, mille suurus on 2,16 ha ja Ehituskruunt A-33 talu maale, mille suurus oli 0,06 ha, kuna keegi ei ole esitanud nõudeõiguse pärimisõiguse tunnistust 27.08.2006. a; anti nõusolek Kibaru külas asuva Piisku katastriüksuse riigi omandisse jätmiseks; projekteerimistingimused määrati Lahmuse külas Ööbikuoru kinnistu elektrivõrguga uue liitumise ehitusprojekti koostamiseks; kasutusluba väljastati OÜ Jaotusvõrgule Jaama tn 30 liitumisühendusele asukohaga Suure-Jaani linnas, Olustvere lasteaia liitumisühendusele elektrivõrguga ja Agronoomia ning Staadioni alajaamade vahelisele maakaablile asukohaga Olustvere alevikus, Karu komplektalajaama ja Suurekivi maaüksuse elektrivõrguga liitumisühenduse püstitamiseks asukohaga Võlli külas; ehitusluba väljastati Valula alajaama F1 0,4 kV õhu- ja maakaabelliinide ehitamiseks ja liitumisühenduste paigaldusteks Suure-Jaani linnas; puudega isikutele määrati hooldajad ja hooldajatele hooldajatoetused; seoses puudega isiku elukoha muutusega lõpetati tema hooldajale hooldajatoetuse maksmine; toimetulekutoetust määrati 12359 krooni ja täiendavat toetust 200 krooni; kirjalik nõusolek anti Lahmuse külas Tammiotsa kinnistul salvkaevu rekonstrueerimiseks ja Ööbikuoru kinnistul salvkaevu püstitamiseks; ehitusluba väljastati Tällevere külas Rulli lauda kinnistule sõn-

nikuhoidla püstitamiseks; makstakse välja MTÜ Sürgavere Kõla Seltsi projekti „Oleme kaardil“ kaasfinantseering 2610 krooni. 28.10.2008 Määrati projekteerimistingimused Põhjaka külas Lillenõmme kinnistule puurkaevu projekteerimiseks; nõusolek anti Vastemõisa külas Nõlvaku talu korraldatud jäätmeveoga mitteliitumiseks; hooldajale lõpetati hooldajatoetuse maksmine seoses hooldatava surmaga; vallavolikogu sotsiaalkomisjoni ettepanekul määrati valla eelarvest ühekordseid sotsiaaltoetusi; nõusolek anti AS Sakala Saeveskile vee erikasutusloa pikendamiseks; tunnustati enampakkumise võitjad Munsu 4 kinnistu, Kereme elamu korteriomandite, Tõnneotsa elamu korteriomandite ja Sepa elamu korteriomandite müügiks; kirjalik nõusolek anti Jaska külas Laose talu kinnistule salvkaevu püstitamiseks, Epra külas Laanearu kinnistul salvkaevu rekonstrueerimiseks, Metsküla külas Mäeotsa maaüksusele varjualuse püstitamiseks ja Tääksi külas Kullamäe kinnistul salvkaevu püstitamiseks; ehitusluba anti Suure-Jaani linnas Pärnu tn 3a kaupluse lammutamiseks ja Pärnu tn 3a taaravastutõvu punkti püstitamiseks; Anni Sepale kompenseeritakse sõidukulud kooli ja tagasi; MTÜ-le Ühtne Võhmaküla maksti 3350 krooni projekti „Võivaku tiikveehoidla“ kulude katmiseks.

Üldplaneering volikogus

Vallavolikogu viimasel 23. oktoobri istungil valla üldplaneeringu punkti juures haarati piltlikult öeldes pliiats kätte ja hakati rohkem kui aastapikkuse töö tulemusena valminud üldplaneeringut ümber joonistama. Miks?

Volikogu ühele liikmele kuuluvat maad ei nõustunud planeeringut koostav tööriühm ja vallavalitsus reserveerima elamuarenduseks, vaid jättis selle valdavalt puhkeotstarbeliseks maaks. Vaadeldavad Ilvese maaüksused asuvad Suure-Jaani paisjärve kalmistu vastas oleval kaldal - seal, kus asub supluskoht. Maa ulatub kuni Nuutre teeni. Järve taastamise järel oli see maa kasutatav põllu ja heinamaana, käesoleval ajal on ala hooldamata ja võsastub hoogsalt.

Miks ei soostunud planeerijad seal elamuarendust lubama?

Selleks oli neli olulisemat põhjust:

Esiteks - Suure-Jaani linnakese olulise-maks vaatamisväärsuseks on järv, kirik ja neid omavahel siduv haljastus. Praeguseks ajaks väljakujunenud maastiku struktuur on huvitav ja omanäoline tervik. Et seda omapära nautida, on vaja säilitada lähijärvkaugvaateid nii linnast väljapoole kui ka väljapoolt linna st. järvele, kirikule jne. See oli põhjuseks, miks püütakse vältida järvekalda sulgemist kasvõi osaliselt. Kõrgemal-seisva maakonnaplaneeringu ja Viljandimaa väärtuslike maastike registris on see kirjas kõrgema I klassi väärtusega alana. Tähtsaim meede seal, peale säilitamise, on järve kallaste hoidmine puhtana, et võsa ei sulgeks vaateid.

Teiseks - antud alal asub supluskoht ja pallimänguplatsid ning see on avalikuks kasutuseks igati sobiv.

Kolmandaks - vald sooviks linnas turismiteeninduse arengut, suurte suveürituste korral napib majutuskohti (telkimiskohad, kamping jne), milleks see koht võiks ka sobiv olla.

Neljandaks - see on tähtis linna läbiva ro-

hekoridori osa.

Nende nelja tähtsama s.o esteetilise väärtuse, avaliku huvi, majandusliku ja keskkonnakaitse tõttu ja linna kui terviku huvides ei näe planeeringu koostajad siin võimaliku olevat tekitada uut elamupiirkonda.

Uute elamute ehitamiseks linnas ja selle lähiumbruses on planeeritud piisavalt ja veel enamgi hoonestamata alasid, pinnaga kokku ca 50 ha. Võrdluseks: kogu olemasolev linna elamuala kokku on vaid 120 ha ja seegi vajab tihendamist.

Volikogu nõuab kompromissi. Planeerija püüdis ka seda teha, reserveerides maa puhkeotstarbeliseks maaks, kus on võimalik ka vastavasistulise äri tegelemine - on ju omanik äri mees.

Kergekäeline taganemine selles küsimuses ei ole põhjendatud. Raske on ette kujutada, kui see 4 ha maa jagatakse 10-20 krundiks nagu soovis volikogu. Või kas soovis? Igal juhul omanikul, kelle maa see on, ei jätkunud taktitunnet, et ennast antud küsimuse arutamiseks taandada. Kompromissina pakuti seal ka 2-3 eramu püstitamise võimalust Nuutre tee poole. Kahjuks isegi see ei rahuldanud maaomanikke.

Kui lubada nimetatud maatüki jaotamine 10-20 elamukrundiks, muutub kogu üldplaneeringu linna puudutav osa mõttetuks, mujale planeeritud elamumaade vastu kaob huvi ja ka antud Nuutre piirkonna miljöö halveneb see läbi. Ehitamisel tehtud vigu pole võimalik enam parandada - majad püsivad kauem kui meie, inimesed.

Selline üldplaneeringu muutmine kahjustab avalikkuse huvi ja on kaheldav õiguse seisukohalt.

Kahju et linnavalitsus seda maad omal ajal ära ei ostnud. Nähtavasti oleks õigem vallas see maa ära osta, kui omanik sellega hakkama ei saa - käesoleval ajal on ala hooldamata.

Avo Järve

Kuidas sügisel pimeduses ellu jääda

Käes on juba novembrikuu ning 2008. aasta hakkab peagi läbi saama. Kätte on jõudmas jõulu-aeg ning peagi saabub järgmine aasta oma uute murede ja rõõmudega.

2008. aastal on Suure-Jaani vallas toimunud 22 liiklusõnnetust, millest 5 toimusid alkoholijoobes juhi osalusel. Neis õnnetustes sai vigastada 12 isikut. Ühes liiklusõnnetuses hukkus üks inimene. Üldandmete põhjal registreeriti 2008. aasta 9 kuuga Suure-Jaani vallas kokku 99 kuritegu ning avastati 954 väärtegu. Need andmed on mõtlema panevad.

Ees on aga aasta kõige ohtlikumad kuud liikluses, kus ilmastiku tõttu kiiresti vahelduvad teolud ning varakult saabuv pimedus loovad täiendavaid ohtusid. Mida siis silmas pidada?

Igal aastal hukub Eestis ligi poolsada jalakäijat - põhjusel, et nad polnud pimedal ajal teel helkurita kõndides autojuhtidele nähtavad. Et autojuht pimedas liikujat varakult märkaks, on helkur vajalik nii täiskasvanule kui lapsele, kõndigu nad siis jala või sõitku jalgrattaga.

Kõigepealt lastest - kodus lapsevanematel ja koolis pedagoogidel tuleks veelkord selgitada õiget liikumist pimedal kooli- ja koduteel. Siin ei saa mööda meeldetuletusest: muretsege kõigile lastele helkur. Ka on tähtis asjaolu, et helkur tuleb kinnitada rõivastele nii, et see oleks nähtav võimalikult mitmes suunas. Veniva helkurpaela võib tõmmata varruka või püksisääre peale. Rippuv helkur pannakse haaknõelaga rõivaste külge nii, et see jääb keha sõiduteepoolsel küljel umbes põlve kõrgusele. Kõige turvalisem on kasutada kahte helkurit, ühte paremal ja teist vasakul küljel.

Helkuri kasutamise kohustus ei kehti mitte ainult pimedal ajal ja halva nähtavuse korral valgustamata maanteel, vaid ka sellistes valgustamata linna või muu asula tänavatel, kus pole kõnniteid. Helkur pole ülearune isegi valgustatud linnatänaval, kus sõidukijuhil tähelepanu köidavad rohked tuled ja reklaamid.

Kui varem aegadel politsei piirdus ilma helkurita pimedas liikuvate jalakäijate hoiatamisega, siis viimasel ajal karistatakse selliseid jalakäijaid. Helkurita liikumisel rikkujaid trahvitakse ning summa võib ulatuda kuni 600 kroonini. Kui aga helkurita jalakäija tekitab liiklusohutliku olukorra, võib trahvisumma kasvatada kümme korda suuremaks - kuni 6000 kroonini. Nii et igal juhul tuleb odavam muretsesta helkur.

Suviste sõiduharjumustega autojuhtidel tuleb valida ilmale ja teoludele vastav sõidukiirus ning juhtimisvõtted. Ebaõigest sõidukiirusest tingitud õnnetuste arv ei ole Viljandimaal vähenenud.

Millegipärast püüavad sõidukijuhid suverehvidel igal sügisel viimast võtta ning venitavad talvrehvide allapanemisega ohtlikult kaua. Selge on aga, et suve jooksul viimase peale siledaks sõidetud rehvidega autod sügisestel teedel enam hästi ei piisi. Viimane aeg on suverehvid talviste vastu vahetada!

Nii praegusel ajal kui kogu aasta jooksul on väga oluline sõita kinnitatud turvavööga.

Hea meel on tõdeda, et järjest rohkem teatavad inimesed politseile meie teedele tänavatele sõitma läinud purjus sõiduki-juhtidest või kihutavatest liiklusaligainidest. Tänu sellistele teadetele on politseipatrullid ka mitmeid ohtlikke juhte kinni pidanud.

Alati ei teatata taolistest juhusetest aga mitte politsei korrapidamistalustele telefonil 110, vaid hakatakse otsima info edastamiseks oma kohalikku konstaablit. Konstaablil pole sageli võimalik käsilolevate tööülesannete tõttu teadetele kiiresti reageerida ning rikkujat võib pääseb. Korrapidamistalust saab aga oma patrulle kasutades kiiresti tegutseda ning on võimalus joobunud sõidukijuhil või kihutaja tabamiseks. Märgates midagi taolist, helistage kiiresti telefonil 110!

Harry Andresson,
Suure-Jaani konstaablajaoskonna
komissar

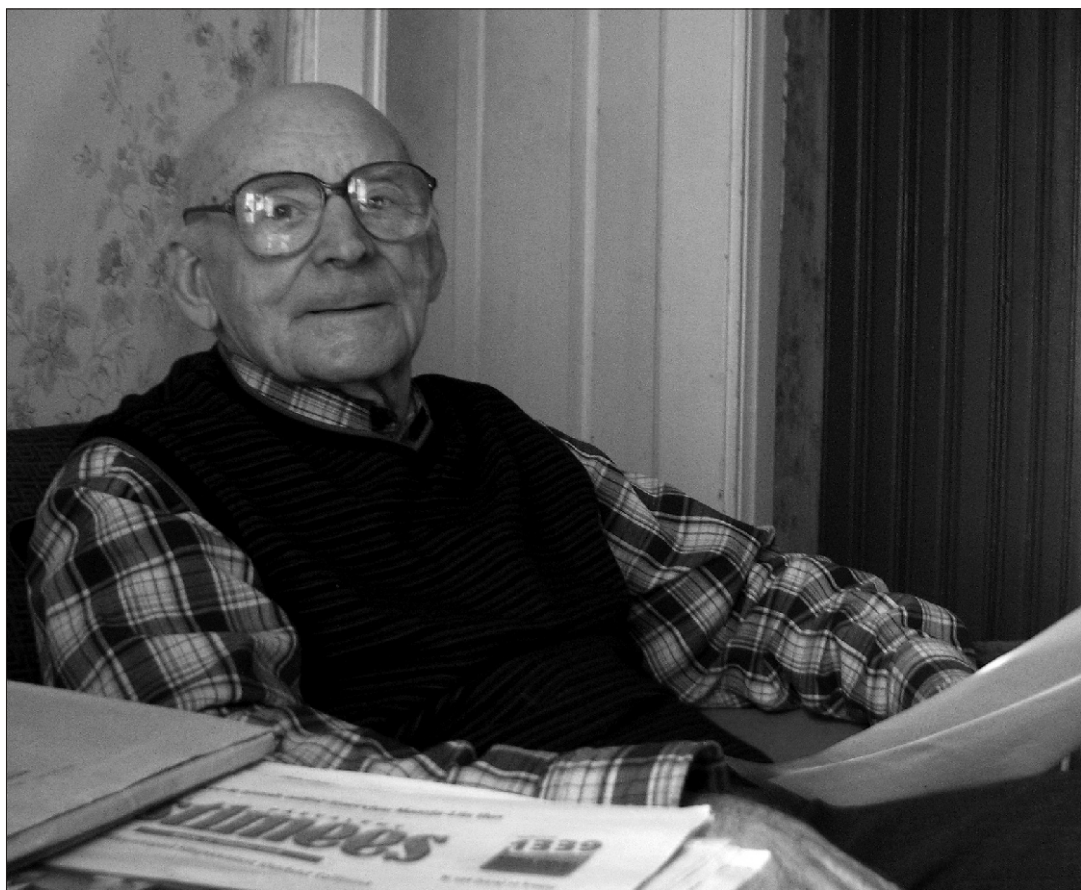
MAA SOOL

Maa sool. Sünonüümisõnastik ütleb - haritlane. Seletussõnaraamat, et haritlane on isik, kelle elukutseks on eriettevalmistust nõudev vaimne töö, intelligents. Viimast defineeritakse omakorda kui haritlast, vaimuimist. Intelligentsus - taibukas, arukas. Intelligentne - arenenud mõistusega,

taibukas, arukas.

Minu arvates ei tee inimesest maa soola diplom eriettevalmistuse kohta ega vaimset tööd nõudev ametikoht. See on kõrgeim tunnustus, mida saab oma tegevusega ja vahel isegi vaid olemasoluga kaasinimestelt välja teenida. Maa sool - need on inimesed,

kelle aastate pikkune tegevus kas kultuuri või hariduse vallas, küla- või ühiskondliku elu eestvedajana, eeskuju vääriva põllupidaja või ettevõtjana on teisigi sütitanud ja kaasa kiskunud. Need on inimesed, kes innustavad ja on eeskujuks. Need on inimesed meie endi hulgas.

Oktoobris 2008

FOTO: Leili Kuusk

Heino Olev - tugibaasi pihisa

Suurema osa sõjajärgsest ajast on Vastemõisa rahvas raamatuid laenutanud Heino Olevi käest. Heino töötas - kahe lühikese vaheajaga - raamatukogus 1949. aasta 1. oktoobrist kuni 30. septembrini 1990 - kokku rohkem kui 37 aastat.

Heino naabripoiss Tõnu meenutab: „Minu esimene teadlik kokkupuude Vastemõisa raamatukogu ja selle toonase juhataja Heino Oleviga toimus kuuekümnendate aastate lõpus. Olin siis alles koolieelik - või kohe-kohe kooli minemas. Sellal oli raamatukogu Vaalamäel ja asus ühes majas tollase külanõukoguga. Minu vanaema oli seal koristajaks-kütjaks ning sagedasti jõlkusin mina tal kaasas. Enamasti olid töötajad selleks ajaks juba majast lahkunud, kui vanaema oma ametisse asus - kord aga oli Heino kauemaks jäänud ning tutvustas mulle oma valdusi lähemalt. Kuna olin äsja lugema õppinud, olin kohe huvitatud mõne raamatu laenutamisest. Heino abiga sai vormistatud lugejakaart ning minu esimeseks laenutuseks oli „Karupoeg Puhh“. Nii ma astusingi Vastemõisa raamatukogu lugejate perre ning külastasin seda üsna tihti. Suvel, kui Heinol oli kuu aega puhkust, käisin pea iga päev ust katsumas - et kas ta juba on tööl.“

Heinost ja raamatukogust oli abi hiljemgi, kui muusikahuvi ja plaatide kuulamine lugemisest võitu said. Nimelt nurusin endale paljud muusikaartikleid sisaldavad ajalehed ja ajakirjad, millede säilitus-aeg oli juba möödas. Need on praegugi alles, kuigi tänasel internetiajastul omavad nad vaid sentimentaalset väärtust.

Raamatu „Karupoeg Puhh“ aga kinkis vanaema mulle hiljem sünnipäevaks ning - kuigi kapsaks-loetud - seegi on mul tänaseni alles - kui kalleim reliikvia sellest kaugest ajast.“

Vastemõisa raamatukogule pani aluse Vastemõisa Noorsoo Selts aastal 1910. Nõukogude korra saabudes anti seltside vara ja hooned üle loodud kultuuriasutustele. Viie aasta jooksul vahetus raamatukogus päris mitu juhatajat - kuni sellesse ametisse asus kohalik noormees Heino Olev. Mingit eriharidust tal ei olnud, kuid huvi raamatute vastu küll. Heino meenutab, et Kildu koolis kirjutati tema kirjandite alla ikka „Sisu väga hea, kiri korratu“. 49. aastal hakati kolhoose tegema - haige käsi ei lubanud noormehel sealset rasket tööd teha. Vallamehed ütlesid Heino kohta, et ega tast töötegitajast nagunii pole, jäägu raamatukogusse. „See oli juhus“. Raamatukogu töö oli noormehel kõrvalt nähtuna lihtne ja kerge tundunud. Kuid juba Viljandis praktikal olles - oli kehtestatud kord, et uued tööle asujad peavad läbi tegema kahe- ja kolmeaastase maakonna keskraamatukogus - sai talle selgeks, et see töö on hoopis raskem ja keerulisem. Selgeks tulid õppida raamatute liigitamise ja kataloogimise reeglid, vaja läks ka aruannete, tööplaanide ja teiste dokumentide koostamise oskust. Laenutusosakonnas Adele Kiilaspea ja Linda Sanderi kõrval nägi Heino, kui püüdlilikult ja heatahtlikult aidati lugejal sobiv raamat leida ning kui head raamatute tundmist see nõudis. Samas otsustas ta seda eeskujuna oma töös järgida.

„Raamatukogu oli ju kommunistliku partei ideelise võitluse tugibaas“. Sellele ajajärgule oli iseloomulik, et korraldused olid kohustuslikud ja kuulusid vastuvaidlematu tähtsusele. Selline tööstiil tuli Heino Olevi arvates sellest, et paljudel juhtivatel kohtadel töötasid äsja armeest vabanenud ohvitserid. Nõupidamistel, kus oli koos üle 60 inimese, oli selline kord ja hirm, et kui kärbes lendas

üle toa, oli kuulda. Mingit vastuvaidlemist ei olnud. Kord antud hilisõhtusel nõupidamisel raamatukogu juhatajale ülesanne: hommikul kell viis olgu välkleht rehepeksumasinal rehelistele lugeda. Ja oligi. Siiski meenutab Heino oma toonaseid ülemusi hea sõnaga - sisemiselt olla nii mõnigi neist väga hea inimene olnud. Tema sai näiteks pärast vahepealset raamatukogust äraolekut tööle tagasi, kuigi tal ei olnud keskharidust, mida sellel ajal juba nõudma hakati.

Parteikomitee nõudis raamatukogudelt väik- ja valguslehti ning agit-brigaadide esinema saatmist. Loosungite tegemisest Heino midugi ei pääsenud, aga raamatukogus tegeleti veel nii spordi kui näitemängudega. Heino Olev tegi ka ise näitemängudes näitlejana kaasa. Vabariiklikult ülevaatuselt on diplomgi toodud.

Hakati nõudma ka lugejate konverentside korraldamist, kuid külaraamatukogudele osutusid need üle jõu käivateks. See, et ei leidunud sõnavõtjaid lugejate konverentsile Hans Lebrechti jutustuse „Valgus Koordis“ üle arutlema, ei tähendanud, et lugejad ei tahtnud loetust rääkida ja selle üle arutleda. Nii mõnigi lihtne inimene oli kirjandusega väga kursis ja tundis lugemisest mõnu. Paljudel ei olnud aga kodus kirjandusest kellegagi rääkida - neile oli raamatukogu töötaja nagu pihisa, kellega peeti pikad vestlused maha. Heino Olev räägib, et mõnes peres armastas naine lugeda, mõnes mees - hea oli, kui n-õ teine pool lugemist ei keelanud. Aga üks näägutati ikka, et „Mis lugemine!“ või „Mis sa loed, mis sa viidad aega“. Lugemine oli oluline lõik inimeste elust, ei olnud ju veel televiisorit ja raadioidki oli algul vähe. Aga oli ka selliseid lugejaid, keda raamatukogu juhataja ise ootas, kellega temal endal oli huvitav vestelda ja mõt-

teid vahetada. Heino meenutab, et see oli lausa pidupäev, kui raamatukokku tuli Richard Müürissepp Lemmakõnnu külast. Tema teadis raamatutest pea kõike - kus raamat välja antud, kes selle tõlkinud jne.

Kas inimeste huvi saab suunata - neile õigeid raamatuid soovitada? „Saab ikka“, ütleb Heino Olev. Võõrad võimud on raamatuid ikka „õigeteks“ ja „valedeks“ liigitanud. Vanadest dokumentidest näeme, et raamatuid on kogust kõrvaldatud nii saksa kui nõukogude ajal. Nii autorite, sisu kui väljaandmisaja järgi. Vanahärra nendib, et tänapäeval on inimesed ühekülgsed ja tihti pahatahtlikud ning kipuvad rohkem materiaalseid väärtusi taga ajama.

„Kõige kaugemalt olen raamatu Vastemõisa tellinud Kiievist“, ütleb Heino. „Seda raamatut vajas üks EPA-s õppinud mehhanisaator“. Raamatukogude vaheline abonement toimus ju ka nõukogude ajal, kuigi siis interneti veel ei olnud - üks Tallinna kogu tellis kaugemalt, kui neil endal vajalikku raamatut ei olnud. „Traktoristidel olid kursused ja kvalifikatsiooni tõstmine. Neil oli alailma raamatuid vaja. Teatmekirjandust vajasisid ka kesk- ja kõrgkoolides õppijad referaatide ja kursusetööde tegemiseks. Põhiliselt laenutati muidugi ilukirjandust, kuigi määruse järgi võis korraka laenutada viis raamatut, millest üks pidi olema poliitilisest ja üks teaduslikust kirjandusest.“ Kui Heino raamatukogus tööd alustas, oli seal 2500 raamatut, 1990. aastal oli raamatute arv 9500.

Heino esimene suurem avalik esinemine oli 1952. aastal, kui toimus esimene kirjandusõhtu, kus tema tegi ettekande Babajevski raamatust „Kuldtahe kavaler“ ja kolhoosi naisansambel laulis. Üritus läks korda ja nii arutati sügisel juba Šolohovi raamatus „Üleskiintud uudismaa“ kirjutatut. Aastas korraldas Heino 4-5 üritust - nõuti küll kaheksat, aga rahvast oli vähe - lugejate arv viiekümnendatel oli umbes 200 inimest - ja üritusi korraldasid peale raamatukogu teisedki asutused. Kui väikesed raamatukogud Metskülas ja Kildul suleti, siis suurenes ka Vastemõisa raamatukogu lugejate arv, küündides seitsmekümnendate lõpus - kaheksakümnendate alguses pea 400 inimeseni. Kui Kildult raamatukogu ära kaotati, hakkas Vastemõisa raamatukogu juhataja kord nädalas Kildu kooli õpilastele raamatuid laenutama käima. Et raamatukogus käis Heino ajal vilgas tegevus, näitab see, et näiteks 1987. aastal korraldas ta 19 raamatunäitust, 16 kirjandusülevaatusi, ühe kirjandushommiku, ühe informiini ja viis raamatutundi õpilastele. Heino

Foto neljakümnendate aastate lõpust või viiekümnendate algusest

FOTO: Erakogust

meenutab, et üks osavõtjaterohkeim raamatuarutelu oli 1970. aasta romaanivõistluse esimese auhinnaga pärjatud Heino Kiige „Tondiõomaja“ arutelu. „Hinnangud romaanile olid erinevad, kutsudes esile poolehoidu ja vaimustust, teistel hukkamõistu ja nõrdimust.“

Nagu paljud temasugused inimesed, on ka Heino Olev oma tegudest rääkides tagasihoidlik ja oma peret ei taha ta üldse n-õ asjasse segada. „Pole kõneväärt“. Oma sõnul ei ole tema mingi tõsine kodu-uuriija - ometi on just Heino Olev kogunud ja kokku kirjutanud Vastemõisa raamatukogu ajaloo ning üles tähendanud muidki möödunud aegade tegemisi. Allakirjutanul kulus päris hulk aega - ja vaja oli ka eelinfot - kuni õnnestus „varakambrist“ mõned n-õ säilitusühikud lugemiseks ja avaldamiseks saada. „Ega mul ei olegi midagi“. Tegelikult on hulk huvitavaid mälestusi. Sellest, mida Heino Olev kirjutab minevikus peetud Vastemõisa laatare kohta, said kõik meie eelmisest lehest lugeda. „Kodu uurimise kõrge ärgitas tegutsema“, ütleb Heino. 1966. aastal oli ta alustanud Vastemõisa raamatukogu koduloo kartoteegi tegemist. Esimene kodu-uurimise päev korraldati Vastemõisas 1978. aastal. Selle algatajaks oli toonane Vastemõisa külanõukogu esimees Leonhard Pruus. Kuigi mõte ei leidnud algul poolehoidu, läks augustikuus Metsküla rahvamajas korraldatud päev korda. Lepiti kokku edaspidises koostöös, seal hulgas raamatukoguga - s.o Heinoga.

„Raamatukogu kroonikat loen oma tähtsamaks tööks.“

Jätukvat erksat vaimu ja tervist - Heino Olev!

Heino Oleviga vestles ja tema kogutud materjale sirvis Leili Kuusk

Esimene laadal tehtud foto. Taust on maalitud - nagu toona ikka.

FOTO: Erakogust

Hoidiste mess Olustveres - neljandat aastat

27. septembril peeti Olustvere lossis hoidiste messi, kus võistles 78 hoidist. Osalejaid oli - koos ükiküritajatega - 14 maakonnast.

Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli eestvedamisel ning Põllumajandusministeriumi ja Kodukandi liikumise kaasabil läks üritus korda - külastajaid oli üle 800.

Kõik hoidised osalesid võistlusel, kus maitsmise abil sai valida parimad soolased ja magusad hoidised.

Pärast viietunnist proovimist

tunnistati soolaste hoidiste valmistajate seas võitjaks olustverelane Milvi Tarto, kes oli teinud kõögiviljaassortii.

Karksi külaseltsi liige Asta Jänes sai parimaks oma rabarberiteelehekeedisega.

Teise koha magusatest hoidiste valmistajatest sai Urve Mukk Kuhjavere külast - tema oli teinud väga maitsva ja huvitava kiivi-rabarberimoosi. Ahaa-auhinna pälvis Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, kes pani välja sidruniga maasika-ploomikeedise -

juhendajaks Elli Vendla.

Oleme rõõmsad, et Olustverre tuli nii palju hoidiste messi huvilisi, kindlasti aitasid siin kaasa ka kahel päeval toimunud künnevõistlused ning kaunis kuldne sügisilm.

Jääme huviga ootama järgmist hoidiste messi ja uusi ideid aia- ja metsaandide purki panemiseks.

Korraldajate nimel
Tiina Randaru
Olustvere Turismikeskuse
juhataja

Hoidiseid maitsmas

FOTO: Tiina Randaru

Õppetunnid õues

Füüsikatund

FOTO: Kreete Mägi

Suure-Jaani Gümnaasiumi 8. klassi õpilased käisid 29. septembril mihkkipäeval õuesõppe tundides. Need toimusid Navesti orundi luudetel. Meid jaotati nelja rühma ja toimus neli tundi, mis kestsid umbes sama kaua kui tavalised koolitunnid.

Füüsika tunnis mõõtsime puu kõrgust ja jõe laiust. Selleks kasutasime kõige lihtsamaid vahendeid, näiteks heinakõrt või pliiatsit. Bioloogias otsisime ja pildistasime erinevaid taimi ja loomadest maha jäänud jälgi. Vaatluste põhjal tegime kindlaks erinevaid sambraid ja samblikke. Samuti uurisime, kuidas toimub

taimkatte moodustumine luudetel. Geograafias mõõtsime künka kõrgust ja määrasime asimuute. Keemias määrasime ainetel happelisust. Selleks valisime loodusest erinevaid aineid, näiteks puutuhka, jäneskapsa lehti, pohla marju.

Õuesõppetunde võiks rohkem olla. Klassiruumis oleks seda kõike palju raskem ja igavam õpida olnud. Kui asjad on praktiliselt läbi tehtud, jäävad need paremini meelde ja kõik on hästi mõistetav.

Maret Saaremets
8. b klass

Oktoober Suure-Jaani Gümnaasiumis

Kuu alguses tähistasime õpetajapäeva. Abituurium oli õpetajateks koolikaaslastele ning mõned noored proovisid sama ametit Suure-Jaani Lasteaias „Sipsik“.

Koolinoorte olid uued õpetajad vahelduseks ning noortele õpetaja-

ning kõige enam sarnaneb Erki Noolega meie meesõpetajatest Vello Aleksejev.

Ühises kohvilauas meenutasid õpetajad ja abiturientid päeva, noored olid väsinud, kuid õnnelikud.

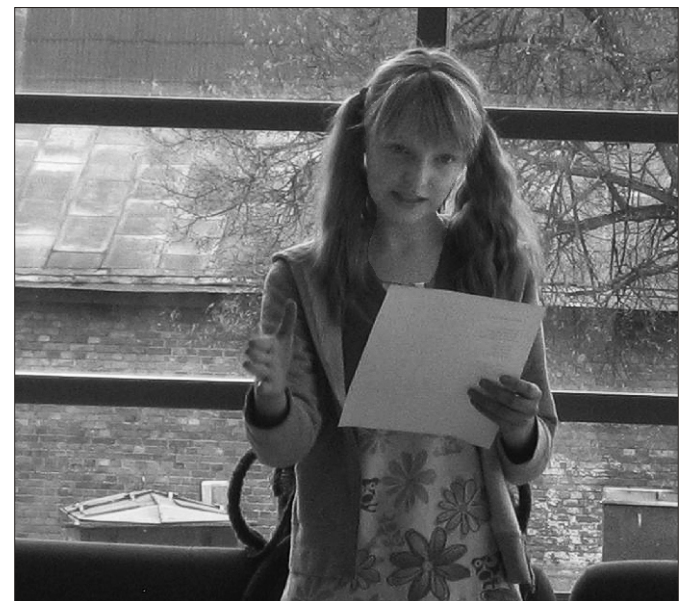
„Loeme Ellen Niitu“, kus meie kooli esindas 4. klassi piiga Anna-Kaisa Adamson. Konkursil juhendas teda ema Aino Viinapuu.

Anna-Kaisa võitis maakondliku eelvooru, ning sai õiguse esindada Viljandimaad 20. oktoobril Tallinnas toimival vabariiklikul konkursil. Anna-Kaisa meenutas Tallinnas käimist, kui väga toredate sündmust. Eriti meeldis talle Eesti Lastekirjanduse Keskus, kus võistlus toimus. Tegemine oli väga ilusa ja põneva kohaga.

21. oktoobril toimus Suure-Jaani Gümnaasiumis ülekoolline helkurite kontroll.

1.-4. klassis oli helkur 80 lapsel, 18 lapsel ei olnud helkurit, 5.-9. klassis olid vastavad arvud 72 ja 79 ning 10.-12. klassis 37 ja 60.

Head meelt saab tunda selle üle, et juba järgmisel päeval tulid mitmed õpilased kontrollijate juurde teatega, et nüüd on neil nõueteko-

Anna-Kaisa Viljandi raamatukogus

FOTO: Erakogust

hane helkur jope küljes. Ka kooligarderoobis oli näha rohkem hel-

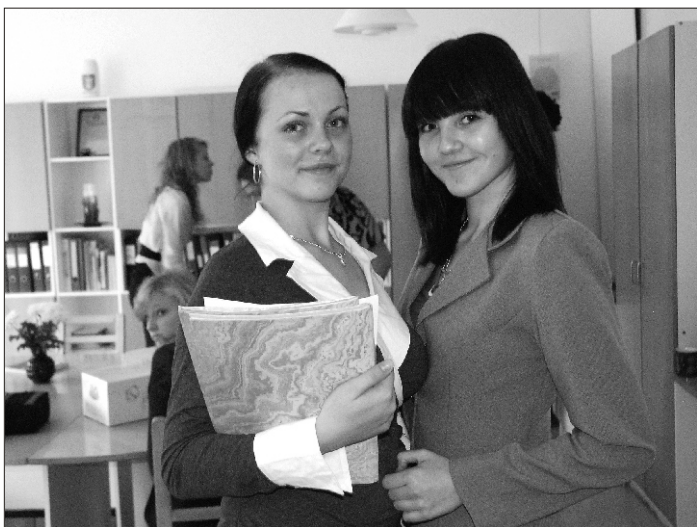
kureid riiete küljes rippumas, kui varem.

Mida peaks veel helkurist teadma:

1. Helkur on vajalik, et autojuht pimedas liikuvat jalakäijat juba varakult märkaks ning jõuaks reageerida.
2. Helkur tuleb riidele kinnitada nii, et see oleks nähtav võimalikult mitmest suunast.
3. Helkur tuleb kinnitada paremale poole ja nii, et helkur jääb rippuma umbes põlve kõrgusele.
4. Kvaliteetse helkuri pakendilt peaksite leidma CE-märgistuse koos viitega helkuri standardile EN 13356:2001.

Kas Sina kannad helkurit? Väljas on pime ja inimelu on väärtuslik! Otsi kodust helkur üles või osta poest uus - OLE NÄHTAV!

Marge Johanson
Suure-Jaani Gümnaasiumi
huvijuht

„Õpetajad“ õpetajate toas

FOTO: Tanel Voormansik

tele oli parajaks katsumuseks saada tunnis cakaaslastega ja aine õpetamisega hakkama.

Hommikusöögiks pakuti õpetajatele omatehtud mannaputru kregimoosiga ning äsja ahjust võetud pirukaid. Kui kõhud täis ja meeolu hea, algas õpetajate seiklusterohke päev: külastasime Suure-Jaani Politseijaoskonda ning Olustvere lossiparki. Olustveres võttis meid kenasti vastu turisminduse õpetaja koos õpilastega. Hiljem aktusel mängisid õpetajad mängu „Rooside sõda“, kus tuli leida populaarsemaid vastuseid küsimustele, mida oli esitatud 100 Suure-Jaani Gümnaasiumi õpilasele. Nüüd teame, et meie kooli kõige lemmikuga söök on makaronid hakklihaga

Hõimunädalal külastasid meid noored mehed Mordvast - ansambel Toorama. Lisaks laulmisele ja oma kodupaigast kõnelemisele tutvustati ka pille, mida mängiti ning lauldi koos üks laul.

Ka sel aastal võeti oktoobrikuus 12. klasside poolt gümnaasiumise vastu uued gümnaasistid (kümnenäidud - rebased). Kahel päeval toimusid vahetundidel erinevad katsumused, mis lõppesid reedel, 17. oktoobrit lõpukatsumuse ja vande andmisega. Lipuväljakul said kõik vastseks gümnaasistiks vastu võetud kätte rebase õpilaspiletid.

Viljandi Linnaraamatukogus toimus 14. oktoobril ettelugemispäev

Rebased järjekordsel katsumusel

FOTO: Tanel Voormansik

Suure-Jaanis võistlesid invasportlased

11. oktoobril 2008. a toimus Suure-Jaani Gümnaasiumi võimlas Eesti Invaspordi Liidu boccia individuaalsete meistri-võistluste III etapp, kus ühtlasi selgusid ka EIL meistrid 2008.

Boccia (sarnane pentagi mängule) on väga populaarne mäng puuetega inimeste ja vanemaalaste hulgas, sest on jõukohane ja pakub põnevat taktikamängu. Boccia on alates 1984. aastast Paraolümpiamängude programmis.

Mängiti neljas klassis: A - seisjad ja tervete kätega, B - istujad ja tervete kätega, C - seisjad, kel on puue viskekäes, D - istudes, kellel ka viskekäes puue.

A-klassis võitis III etapil 1. koha tartlane Inge Eit, aga kokkuvõttes tuli EIL meistriks hoopis Võrumaa mees Väino Marjak, kes sel etapil täielikult ebaõnnestus (jäi välja 10 parema hulgast), aga eelmistel etappidel saavutatud esikohad panid ta ka lõppjärjestuses esikohale.

B-klassis saavutas etapivõidu Ain Villau Kuusalust, kokkuvõttes aga sai EIL meistritiitli Arnold Üksar Raplamaalt, kel ka viimane etapp ebaõnnestus (9.

koht), aga kahelt eelmiselt saadud esikohad kindlustasid meistritiitli.

C-klassis võitis nii etapi kui meistritiitli Arno Uiga Tartust.

D-klassis sai etapivõidu Villu Urban Viljandist, kellele aga lisaks esimesel etapil saadud esikoht ikkagi ei taganud meistritiitlit, sest Vladimir Korolkov Raplast napsas selle napilt endale esimesel etapil saadud kolmanda koha, teisel etapil saadud neljanda koha ja kolmanda etapi neljanda kohaga. Villule jäi etapide kokkuvõttes teine koht.

Peale medalite ja autasude üleandmist lausis võistlejate esindaja, Eesti Invaspordi Liidu peasekretär Signe Falkenberg: „Suure-Jaani Gümnaasiumis on väga lahked ja abivalmis inimesed. Erilise tänu meie poolt palun anda edasi kohvikutäidile ja supivalmistajatele - tõeliselt maitsev toit ja äärmiselt lahke teenindus. Oleme väga rahul, et just Suure-Jaani Gümnaasiumi võimlas oma võistluse korraldasime.“

Uno Vares
Suure-Jaani Gümnaasiumi
võimla juhataja

Lehola-Lembitu mängud

Oktoobrikuu jooksul on medalite nimel heideldud kolmel alal. Naiste võrkpallis võidutses suurtest küladest Lõuna Suure-Jaani, Vastemõisa, Põhja Suure-Jaani ja Kõidama ees. Võidukasse naiskonda kuulusid Evi Putrolainen, Erla Soots ja Getter Eltermaa. Väikestest küladest võidutses Kildu naiskond, kus mängisid Merle Rang, Ene Adams ja Kristi Longe.

Lehola-Lembitu sulgpalli-võistlus oli väga osalejaterohke. Mängiti individuaalturniir nii naiste kui ka meeste arvestuses. Naiste arvestuses võitis Tiina Aule Reet Mutso ja Anneli Kundla ees. Meeste arvestuses viis võidu koju Lahmuse küla esindaja Madis Mutso. Teise ko-

haga pidi seekord leppima Meelis Aule ja pronksikohtumise võitis Toomas Aavasalu.

Mängude lauatenniseturniiril võidutses naistest Getter Eltermaa. Väga südika mänguga saavutas teise koha Valve Sengbusch, kolmanda kohaga pidi leppima Marju Tiisler. Meestest võidutses seekord Kalev Sengbusch, teise koha saavutas Sürgavere küla esindav Heiko Kraaner ja kolmanda koha Vastemõisat esindav Risto Roman.

Mängude lõpuni on jäänud veel 4 võistlusala: jalgpall, meeste võrkpall, male ja kabe. Soovime kõigi külade esindustele edu viimasteks pingutusteks ning tulemuslikku lõpuspurti!

Suure-Jaani valla auhinnasaajad kampaanias „Vallarahvas liikuma“

Ruunaraipe luidetel toimunud kepikõnnipäeval loositi valla auhindade võitjad kampaanias „Vallarahvas liikuma“ osalenute vahel. Fortuuna tahtel võitis peaauhinna - 1000-kroonise spordipoe kinkekaardi - sel aastal Annemai Mutso.

500-kroonised kinkekaardid võitsid Kaarel Jüriado, Teele Siim, Kätlin Sikora ja Ave Järvik.

Sammulugejate omanikeks said: Tiiu Elbing, Marge Seero, Marten Ritson ja Ülle-Ly Vohnja.

Järjekordne võit korvpalliturniirilt Leie CUP

Igal aastal esimese õppeveerandi viimasel päeval korraldab Leie Põhikool korvpalliturniiri Leie CUP, kus ka meie korvpallurid on saavutanud häid tulemusi. Selgi aastal õnnestus Sürgavere Põhikooli poistel võita turniiril esimene koht. Võistkonna parimaks mängijaks valiti

Toivo Aadu. Siim Varblane saavutas lisaks esikoha ka individuaalsel sopsuvõistlusel. Sürgavere tüdrukud, kes rassisid tublisti treeningusaalis, pidid leppima sel korral eelviimase kohaga, aga nende paremad saavutused on kindlasti veel ees.

Elamuspäev Tagametsas

4. oktoobril korraldas Viljandimaa Noortekeskus koostöös Suure-Jaani noortekeskusega seiklusliku elamuspäeva Skautide mekas Tagametsas. Üritusel osales viis 8-9-liikmelist võistkonda. Võistkondi ootas metsas 14 kontrollpunkti erinevate ülesannetega. Parimaks abimeheks punktide leidmisel oli GPS. Kõik võistkonnad näitasid korraldajatele head meeskonnatööd ja suurepärase võistlusvaimu. Kui elamuspäeva eesmärgiks ei olnud võit, selgus ikkagi ka päeva parim võistkond, kelleks osutus „Väikelapsed“ Suure-Jaani Gümnaasiumist.

Kõiki osalejaid ootas finišis soe tee, banaan ja šokolaad. Suure-Jaani valla valitsus autasustas elamuspäeval osalenud Sürgavere, Tääksi, Olustvere ja Suure-Jaani kooli esindusi kinkekaartidega spordivarustuse ostmiseks. Täna kõik osavõtnud, sest usun, et pettunud ei olnud.

Meeskonnatöö Tagametsa elamuspäeval

FOTO: Piia Naber

Jalgpallipoiste suur õnnestumine Valkas

Lätis Valkas toimus oktoobri algul rahvusvaheline jalgpalliturniir, kus lätlaste kõrval oli osalejaid Prantsusmaalt, Leedust, Poolast ja Eestistki. Suure-Jaani vallast osalesid SK Tääksi D- ja C-vanuse-

klassi poiste esindusvõistkonnad. C-klassi võistkond saavutas turniiril väga hinnatava II koha, kaotades ainult Prantsusmaa klubile A.S. Ernolsheim/Bruche. Hindamatuid kogemusi sai turniirilt ka

meie D-klassi poiste võistkond. Suured tänud kõikidele turniiril suurepärase mängu näidanud poistele ja neid juhendanud treenerile Sergei Vassiljevile!

Meie võidukas C-vanuseklassi meeskond

FOTO: Erakogust

Viljandi maakonna karikavõistlused korvpallis

Suure-Jaani valda esindavad Viljandimaa karikavõistlustel kaks meeskonda. Turniir mängitakse 2 miinuse süsteemis. Hetkel on Suure-Jaani I mänginud ühe mängu võistkonnaga Aken ja Uks, keda võideti kindlalt 104:38. Suure-Jaani II võitis esimeses mängus

Viljandi Kultuuriakadeemiat 74:52, kuid teises mängus pidi tunnustama Hansa Ilutulestiku paremust 62:75. Operatiivset infot mängude toimumisaegade ja tulemuste kohta leiata ajalehe Sakala spordiküljelt ning Viljandimaa Spordiliidu

koduleheküljelt aadressil: www.spordiliit.viljandimaa.ee

Kõik mängud toimuvad Viljandi Maagümnaasiumi võimlas. Ootame rohkelt kaasajalajaid, et aidata omasid võidule!

Suure-Jaani valla bowlingumeistrid selgunud

Suure-Jaani vald on bowlingus meistrivõistlusi korraldanud juba neli aastat. Sel aastal oli osalejaid rekordarv. Nagu spordis ikka, oli ka sel võistlusel nii õnnestumisi kui ebaõnnestumisi. Aga kindel on see, et meistrisärk läks selle võistluse parimatele. Suure-Jaani valla 2008. aasta meister bowlingus on naistest Anneli Kundla, teise koha saavutas Sirje Türk ja kolmanda koha Ly Uuetoa. Meestest kannab 2008. aasta meistrisärki Uno Vares, teise koha saavutas Priit Toobal ja kolmanda koha Ain Arula.

Uno Vares ja Anneli Kundla
FOTO: Mati Adamson

Spordi- ja noorsooiritustest kirjutas
Mati Adamson

SAAME TUTTAVAKS

Piret Luup

13. oktoobrist töötab Suure-Jaani Linnaraamatukogu direktorina 1987. aastal Tallinna Pedagoogilise Instituudi raamatukogunduse ja bibliograafia eriala lõpetanud Piret Luup. Aastatel 1994-2002 töötas ta Täaksi raamatukogus. Endast kirjutab Piret:

Tõhetk

Piret, kas see on tõsi, et sa oled pärit Täaksist? - Jah.
 ... ei olegi Suure-Jaani koolis käinud? - Jah.
 ... õppisid Viljandi 5. Keskkooli vene keele eriklassis? - Jah.
 ... oled olnud oktoobrilaps? - Jah.
 ... oled olnud pioneer? - Jah.
 ... oled olnud malevanõukogu esimees? - Jah.
 ... oled olnud rajooni parim trummar? - Jah.
 ... oled olnud kommunistlik noor? - Jah.
 ... oled olnud pioneerijuht? - Jah.
 ... oled kommunist? - Ei.
 ... elasid neli aastat Minskis? - Jah.
 ... oled vene spioon? - Ei.
 ... armastasid venelast? - Jah.
 ... oled armastanud ka sakslast? -

Ei.
 ... oled kõrghariduse omandanud Moskvast? - Ei.
 ... oled rahvuselt ikka eestlane? - Jah.
 ... oled elanud Kingissepa linna raamatukogus? - Jah.
 ... kohtasid Saaremaal ka Suurt Tõllu? - Jah.
 ... oled tuttav ka Suure-Jaaniga? - Jah.
 ... oled käinud korra isegi Arturi juures? - Jah.
 ... Lembitu kuju on sul pidevalt silme ees? - Jah.
 ... oskad une pealt visandada heliloojate Kappide sugupuu? - Ei.
 ... loed läbi iga uue raamatu? - Ei.
 ... mängid vabal ajal puhkpilli? - Ei.
 ... tegeled rahvatantsuga? - Jah.
 ... oled töötanud vähemalt kümnes raamatukogus? - Jah.
 ... sind on igalt poolt vallandatud, kuna sa ei viitsi tööd teha ja vaeva näha? - Ei.
 ... et Suure-Jaani raamatukogus on sul head ja helged töökaaslased? - Jah.
 ... et sulle meeldib siin? - Jah.
 ... Täna on kõige parem päev? - Jah.

Karikas Kildule

Kildu lapsed võitsid vabariigi noorte murdmaajooksu karikavõistlustel põhikoolide karika.

4. oktoobril Pärnumaal Jõulumäe spordibaasis toimunud vabariigi noorte murdmaajooksu karikavõistlustel esindas Kildu Põhikooli võistkond koosseisus Tatjana Krõlova, Karmen Taigla, Angela Linder ja Steve Kabanen Viljandimaad ja saavutas põhikoolide arvestuses I koha. Individuaalselt oli parim Tatjana, kes tuli TC klassi 500 m jooksus 4. kohale, kaotades II ja III koha omanikele 1 sekundiga. TB klassi 1500 m jooksus oli Karmen 5. Tublilt esinesid ka Steve ja Angela ning nii see karikavõit tuligi.

Malle Poska
õpetaja

Esireas Steve Kabanen, tagareas vasakult Karmen Taigla, Angela Linder, Tatjana Krõlova
FOTO: Ene Adams

Spordiüritused

15. november kell 10 Suure-Jaani Gümnaasiumi võimlas Lehola-Lembitu saaljalgpalli turniir
 16. november kell 10 Suure-Jaani Gümnaasiumi võimlas Viljandi maakonna individuaalsed meistri võistlused sulgpallis
 20. november kell 18 Sürgavere Spordihoones Võrkpalli sariturniir
 22. november kell 10 Suure-Jaani Vallavalitsuse saalis Lehola-Lembitu mängude maleturniir
 22. - 23. november Suure-Jaani Gümnaasiumi võimlas EV Võrkpalli Liiga etapp veteranidele (40 a ja vanemad)
 29. november kell 11 Sürgavere Spordihoones Lehola-Lembitu mängude meeste võrkpalliturniir
 04. detsember kell 18 Sürgavere Spordihoones Võrkpalli sariturniir
 06. detsember kell 10 Suure-Jaani Vallavalitsuse saalis Lehola-Lembitu mängude kabeturniir

Meenutusi ja mõtisklusi möödunust

Heliloojatele Kappidele pühendatud XI Suure-Jaani Muusikafestivali raames toimus esmakordselt Julius Vaksi nimeline trompetimängijate klassikakonkurss. Inimesed, kes olid tulnud konkurssi kuulama, said kustumatult kunstilise elamuse. Üllatas väga kõrge mängutase - mitu osalejat olid ka enne interpretide konkurssidel kõrgetele kohtadele tulnud ja esinenud koos sümfooniaorkestriga.

Paljudele - eriti noortele - ei ütle Julius Vaksi nimi eriti midagi, sest aastad on teinud oma töö. Temast ei räägitud ega kirjutatud, ta oli nagu unustuse hõlma vajuunud.

Kes oli siis see Julius Vaks, kelle nimeline klassikakonkurss trompetimängijatele toimus 15. juunil 2008? Vastuse annab Rahvusvahelise Artur Kapp'i Ühingu juhatuse liige Aavo Ots konkursi kavalehel, milles ta kirjutab nii: „Eesti muusikaajaloos tuntakse Julius Vaksi peamiselt dirigendi ja õppejõuna, kuid ta oli oma aja tippinterpret.“

Julius Vaks lõpetas 1917. aastal rahvusvaheliselt kõrgelt hinnatud Peterburi konservatooriumi professor Aleksander Gordoni trompetiklassi vabakunstniku diplomiga ning talle omistati Schuberti preemia. Sama aasta sügisel alustas Julius Vaks tööd trompetisolistina Estonia sümfooniaorkestris, 1919. aastal kutsuti ta Tallinna Kõrgemasse Muusikakooli õppejõuks ning nimetati 1937. aastal professoriks. Aastatel 1917-1944 andis ta märkimisväärse panuse eesti trompeti- ja puhkpillimuusika arengusse.

Traagilised ajaloosündmused

katkestasid Julius Vaksi töö Tallinnas, elu lõpuaastail pakkus teenekale muusikule tööd Suure-Jaani vald.

Julius Vaks on maetud Suure-Jaani kalmistule.

Rahvusvahelise Artur Kapp'i Ühingu organiseerimisel toimuvat trompeti klassikakonkurssi võiks pidada sümboliseks ühenduslülaks eesti aasta trompetisolistide ja Suure-Jaaniga seotud Julius Vaksi muusikuteel.

Kõlaga trompetimuusika suvises Suure-Jaanis.”

Nii oli kirjas kavalehel. Et aga seda lugesid väga vähesed, siis sai see siin veel kord ära toodud.

Kuid heitkem pilk aastate taha, kui Suure-Jaanis oli puhkpill kõrgel tipus - ja selle oli sinna viinud Julius Vaks.

Mul oli võimalus orkestri tööst klarnetimängijana osa võtta 1946. aasta sügisest kuni 1950. aasta alguseni. Enne seda oli muudugi umbes aasta aega õppipoisi aeg. Orkestrist lahkusin, kuna riik võttis mind oma käsutusse.

Kuuldused Suure-Jaani orkestrist olid jõudnud Tallinna. Ja siis see juhtuski - tuli kutse anda üks kontsert pealinnas. Kontsert toimus 1. aprillil 1948. aastal Noortemaja saalis. Peale kontserti korraldati meile Gloria restoranis pidulik vastuvõtt ja õhtusöök. Selle võib kokku võtta ühe sõnaga - fantastiline.

Ilusatel kevadõhtutel olid meil mõnikord paraadi harjutused. Sirgetes ridades marsihelide saatel paraadsammuga Suure-Jaanist Lahmusele ja tagasi. Muudugi jäid paljud meie paraadiharjutusi vaatama, endil rõõmu ja uhkusehelk silmis, et väikeses Suure-Jaanis on selline hästi-

treenitud orkester. Olid sõjajärgsed majanduslikult rasked aastad, meil polnud paraadi ülikondagi - kuid olime õnnelikud, kui saime mingist heledast kotiriidest sonimütsid. Tuleb öelda, et Julius Vaks oskas kuidagi märkamatu luua ühtse, teotahtelise ja distsiplineeritud muusikakollektiivi.

See oli aeg, kui Suure-Jaanile andsid ilmet kaks rahvusvaheliselt kõrgelt hinnatud Peterburi Konservatooriumi lõpetanud muusikameest: Artur Kapp heliloominguga ja Julius Vaks puhkpilliorkestriga. Sageli võis neid näha omavahel vestlemas.

Seejärel saabus Suure-Jaani muusikaelus kurb ajajärk. 1952. aasta jaanuaris lahkus manalatele Artur Kapp ja pool kuud hiljem Julius Vaks. See avaldas väikeline masendavat mõju.

Kui saabusin 1954. aasta lõpus tagasi Suure-Jaani maile, oli puhkpilliorkester küll olemas, kuid märgatavalt nõrgenenud - ei olnud enam seda sära ja hiilgust. Mõnigi kõrgetasemeline mängumees, kes oli Julius Vaksi tõttu siia elu ja töökohta soetanud, oli lahkunud. Polnud enam ka nii kõrge tasemega orkestrijuhti nagu oli Julius Vaks.

Kuid orkester on alati edasi tegutsenud. Aastate kestel on orkestri koosseis muutunud, dirigendid vahetunud, on olnud mõonaperioode ja on olnud tõsuperioode. Tuleb märkida, et ka praegu on olemas teotahtelised mängijad ja suurte kogemustega dirigent.

Kõlaga puhkpillimuusika Suure-Jaanis!

Iimar Laos
pensionär

Julius Vaks orkestri ees Võhma laulupäeval juulis 1948

FOTO: Iimar Laose erakogust

Õhku visatud mõtted

2006. aasta detsembrikuu Leoles kutsus Metsküla mees Leonhard Pruus huvilisi osalema mõtleivate meeste klubi loomises ja tegevuses, et aeg-ajalt koos olles arendada mõtteid ja vastastikkude oma teadmisi rikastada.

Käesoleval aastal koolitööna tehtud küsitluse käigus selgus: osa meie valla meestest leiab, et pole neile suunatud üritusi ega ringe, millest võiks osa võtta mees, kes laulda või pilli mängida ei oska või soovi. Et puudub selline sõna heas tähenduses kõrts, kus mehed istuda ja maailma asju arutada saaks. Seepeale meenuski, et sealsamas - Vastemõisa kandis - oli õhus mõte vahel aju hallollust liigutada tahtvad mehed kokku võtta ja maailma asjade üle arutleda. Mis sellest mõttest siis toona sai? „Kahjuks ei helistanud mulle tookord keegi - ka need mitte, kellega kunagi asjast juttu oli olnud”, ütleb Leonhard Pruus. „Võib-olla peaks uuesti üritama?” Miks mitte. Leonhard Prusiga saab endiselt kontakti õhtuti kella kaheksast üheksani telefonil 435 8488. Mõtlevad mehed on mõtlema oodatud.

Et inimene ainult kõhutoidust ei ela, vaid ka oma vaimule midagi

otsib ning teiste omasugustega maailma asjade üle arutleda soovib, jäi kõrva ka Vastemõisa raamatukogus pikka aega töötanud Heino Oleviga vesteldes. Teame, et meie hulgas on tegelikult väga palju inimesi, kel huvitav elu selja taga, millest oleks nii mõndagi pajatada, mis teistelegi huvi võiks pakkuda.

Viskame siis veel mõned mõtted õhku.

Kas teie hulgas on inimesi, kes sooviksid kord või paar kuus juturingis kokku saada, et möödunust rääkida ja soovi korral ka käesolevale või ees ootavale mõelda? Samuti on olemas meie mälestuste lindistamise võimalus. Sellistest meenutustest oleks tulevikus võimalik ka lehe tarbeks materjali saada. Kui on huvilisi, siis leiame kindlasti koha ja aja ning vormi, kuidas edasi tegutseda.

Kas kellelgi on juba paberil või võiksite sinna panna huvitavaid lugusid möödunud aegadest Suure-Jaani vallas? Mida mäletate oma noorusaja pidudest ja kuidas siis kohapealsest kultuuritegemisest osa saadi? Millised on teie enda kokkupuuted meie kandidist pärit suurmeestega või mida neist teie kodus mäletati ning rää-

giti? Mida mäletate oma õpetajatest ja kooliskäimisest? Millised olid olud ja tööd teie nooruses? Millised kauplused vanasti meie kandis olid ja kuidas kauplemine käis? Kuidas meie kanti jõudis esimene kombain, lüpsimasin, televiisor...? Selliseid küsimusi võiks ilmselt esitada lõputult.

Kui kellelgi tekkis huvi kooskaimise vastu või on teil materjali, mida saaks ajalehes avaldada või ka lihtsalt kokku koguda, siis võtke palun allkirjutatuna ühendust. Andke palun oma soovist teada ka sellisel juhul, kui arvate, et transpordil puudumise tõttu pole teil nagunii võimalik osaleda - teame siis vähemalt lahendusi otsida. Töö ajal võite helistada telefonil 435 5433, igal ajal taskutelefonile 526 9089; elektronkirjad on oodatud aadressil leili.kuusk@suure-jaani.ee. Kui soovite ise kohale tulla, siis leiate mind Suure-Jaani vallamaja teise korruse koridori lõpust toast number 211; kirjutada saate aadressil Lembitu pst 42, 71502, Suure-Jaanis.

Ootan teie mõtteid ja mälestusi, olles nende eest juba ette väga tänulik.

Leili Kuusk

Kindlustus punase kuke vastu

„... Tulekollete leidmiseks ja kustutamiseks avasid päästjad umbes 6 ruutmeetri ulatuses köögipõrandat, kogu ruum sai liiksaks vee- ja tahmakahjustusi. Maja ülejäänud ruumid said kerget suitsukahjustusi. Päästetöödejuhi sõnul on esialgsete hinnangute kohaselt tõenäoline, et traagiliselt lõppenud põleng sai alguse korstnajas asuvast tahmaluugist välja lennanud sädemest.“

Nõnda lakooniliselt teatab Päästeamet oma koduleheküljel Viljandimaal toimunud põlengust. Majaelanikele tähendas juhtunu aga kirjeldamatut šokki ning hilisemaid suuri väljaminekuid, korvamaks tekkinud kahjustusi. Meie Viljandimaa kogemuse põhjal võib öelda, et suurimad kahjud ongi seotud just punase kukega, küündides 300 000 - 1 000 000 kroonini.

Ahiküttega eluasemetel kõrgendatud risk

Tulekahju puhkemise risk on suurem eriti talvise külmaperioodi jooksul, kui ahje-pleite köetakse pea iga päev. Hooletu ümberkäimine tulega või vale kütmissviis võib lõppeda äärmiselt kurvalt.

Peaks meeles pidama, et küttekahad nõuavad samasugust hoolt ja õiget kasutamist nagu näiteks kallis kodutehnikagi. Korstnaid ning kütteseadmeid tuleb lasta vähemalt kord aastas puhastada ja jälgida, et kaminasse ei visataks valimatult kõike. Kile, tekstiilide, tetrapakendite ja liimpuidu põletamine kahjustab korstent ning vähendab tuntavalt küttekoha võimsust ja tööiga. Teiseks tuleb kontrollida, et korsten ei ajaks pigi läbi, sest selle süttimisel

on oht, et tuli levib läbi korstnajas eluruumidesse.

Kindlustus kui lisaturvatunne

Hoolimata nendest sageli kõlavatest õpetustest on tulekahjud statistikale tuginedes jätkuvalt kõige levinum kodudega juhtunud õnnetuste liik. Seetõttu on lisaks enese kõrgendatud hoolsusele kasulik mõelda kodukindlustuslepingu sõlmimisele. Salva kogemuse põhjal võib märkida, et viimase nelja-viie aastaga on Viljandimaal kodukindlustamiste arv kasvanudki ligikaudu neli korda.

Kindlustusleping ei hoiu õnnetusi küll ära, kuid korvab nendega seotud rahalise kahju. Olenemata sellest, kas süttimise põhjuseks on enese hooletus kütmisel, elektrisüsteemi rike või hooletus kellegi pahatahtlik käsi, tagab kodukindlustus turvatunde, et materiaalselt kaotatu on võimalik tagasi saada.

Kindlustusmakset mõjutab kodu väärtus ja omavastutuse suurus

Oma maja või korterit võib vastavalt vajadusele kaitsta mitmete erinevate riskide eest, kuid kindlustamine tuleõnnetuse vastu on olnud siiani kõige levinum. Selline kindlustus korvab ka plahvatuse ja pikselöögi tagajärjel tekkinud kahjud.

Tavaliselt tehakse kodukindlustusleping aastaks ning perioodi lõppemise järel saab seda soodustingimustel pikendada. Lepingu sõlmimisel arvutatakse välja ka kindlustuse hind ehk summa, mis inimesel tuleb aasta jooksul tasuda. Maksumust mõjutab esiteks omavastutuse suurus. See on kokkulepitud summa, millest väiksemad

kahjud kannab lepinguomanik ise.

Teiseks mängib rolli kodu väärtus. Inimesed arvestavad sageli selleks objekti turuhinna, kuid kasulik on kindlustada maja summale, millega oleks võimalik see vajadusel uuesti üles ehitada.

Erinevad võimalused põlengukahjude hüvitamiseks

Tulekahju puhkemise korral on esmalt olulisim teatada koheselt Päästeametile, kuid ka kindlustust tuleb vähemalt kahe päeva jooksul juhtunust informeerida. Täpsuse huvides soovitatavalt puutumatu na hoitud õnnetuskoha vaatab üle asjatundja, kes aitab hinnata kahju suuruse ning jagab edasiseks tegutsemiseks juhtnõude.

Seejärel otsustatakse, kas kahju makstakse välja rahas, kodu remonditakse või ostab kindlustusfirma asemele samasugused esemed. Muuhulgas tasub juba lepingut sõlmides mõelda ka kindlustuse lisavõimaluste peale, sest peale otseselt põlengukahjustatud hoonete või varale võidakse maksta hüvitist näiteks ka naabri kodus hävinu eest.

Kodu saab lisaks tuleõnnetuste vastu kindlustada ka:

- *vandalismi, sh sõidukite otsasõidu vastu
- *torustiku lekked vastu
- *tormikahju vastu
- *üleujutuskahju vastu
- *murdvarguse ja röövimise vastu

Eeri Palu

Salva Kindlustuse Viljandi esinduse juhataja

Kursus erametsaomanikele

SA Erametsakeskus koostöös OÜ Helcomeriga korraldab metsandus-valdkonna alase kursuse erametsaomanikele. Õppepäevad toimuvad novembris algusega kell 9 Pärnumaal Klaara-Manni puhkemajas, Randivälja külas, Tori vallas (www.klaaramanni.ee).

05. november 2008

09.00 - 12.15

Metsakasvukohatüübid. Metsamajandamiskava koostamine.

Are Metsma.

Metsanduskonsulent

13.00 - 17.45

Metsanduslik seadusandlus. Metsaga seotud maksustamine.

Mirja Vili.

OÜ Keskkonnaõigus juhataja.

13.11.2008

09.00 - 12.15

Looduskaitse alade st hoiuaade majandamine. Lähiaastate võimalikud arengud metsandussektoris. Metsandus kui majandusharu Eesti majandusruumis ning metsandus kui maaparanduse osa.

Urmas Roht.

Riikliku Looduskaitsekeskuse regiooni direktor.

13.00 - 17.45

Parim tulu ja kulu saavutamine metsas. Säätlik metsakasvatus. Raied. kasvava metsa hindamine. Metsamõõtmine. Ümar-metsamaterjali kvaliteedi määramine. Sortimendid ja järkamine.

Olavi Udam. Metsanduskonsulent

19.11.2008

09.00-17.45

Erinevate kultuuride hooldamine. Nooren-

dike hooldamine. Hooldusraie. Maaparandus. Metsa uuendamine. Looduslikult uuenuenud raiesmike valgusraiega väärtusliku puistu kujundamine.

Are Metsma.

Metsanduskonsulent

Tiina Viir

Metsanduskonsulent

27.11.2008

09.00-17.45

Metsakahjustused. Metsakahjurid. Puude haigused. Metsakahjustuste vältimine. Kahjustatud metsa taastamine.

Ivar Sibul

Dotsent

Registreeruda palume telefonil 683 6051 (Evelin Huul) või evelin.huul@eramets.ee Erametsaomanikule on koolitus tasuta! Finantseerib SA Erametsakeskus

OMA-LOOMINGUT

Nagu unes

Unede maailmas hõljun
pehmed on pilved
lendan kui lind
säran kui päike
kõik on nagu filmis
ei taha ärgata
sellest ilusast unest
sellest magusast unest...

Elis Rahulaan

Nägin unes,
et seisid mu kõrval.
Sa lausisid sõnu,
millest ma ei saanud aru.
Kuid lõpuks taipasin,
et see oled Sina ..., mu kallis ema.
Sa töid mulle kuuma teed
ja lausisid, et on aeg
kooli minna.

Kaisa Uusen

Kord nägin unes randa.
Jah, suurt randa,
kus liiv oli kuum ja vesi soe.
Meil oli tore koos olla...
Siis tuli torm,
mis viis su minema.
Ja ilm muutus külmaks...
Pugesin üksinda liiva alla.
Ja ootasin ärkamist

Janno Sarikas

Kapsapõllult lahkusid kapsad.
Kapsad lahkusid? Ei tea kuhu neil minna?
Porgandipõllult lahkusid porgandid.
Porgandid lahkusid? Ei tea kuhu?
Kurgid nõudsid kurkide nõupidamist.
Plaanisid pageda kõik.
Kurgid, on teil aru oma kurgipeas?
Miks teie siis panete plagama kõik?

Tõnis Püssa

Mõistatuste

(lehekülj 1) vastused

1. Kangakudumine
2. Vokk
3. Ketramine
4. Kerilauad
5. Nõel
6. Sõrmkübar
7. Nõel
8. Nõel
9. Sõrmkübar
10. Käärid
11. Lõngakera
12. Vokk
13. Sukakudumine

Erametsakeskus aitab metsaomanikul metsa majandada ja puidu müüki korraldada

Meie põhjapoolsetel lähinaabritel on metsaomanike majanduskoostöö toiminud hästi juba mitmete aastakümnete jooksul. Ühistute kaudu müüakse puid, istutakse metsa ja tehakse muid metsamajandamistööid.

Ka Eestis on metsaühistud viimaste aastate jooksul teinud piirkonniti väga tublit tööd. Samas ei ole suurel osal meie metsaomanikest tihtipeale võimalik ühistu poole pöörduda majanduslikku laadi teenuse saamiseks. Omanik teeb metsakaupa jätkuvalt omal käel ja ka metsahooldustööde murede lahendamises on ta pahatihti üksipäini.

Lageraie müügiga võib metsaomanik kenasti toime tulla, sest suur puidumaht tõmbab ostjaid ligi. Lageraie puhul on ka raie-tegevuses eksimise võimalus väiksem kui näiteks harvendusraie tegemisel. Mitmete omanike maadele jäävate kraavikallaste puhastamist või väikesemahuliste harvendusraiate tegemist on aga metsaomanike ühistoota raske ette kujutada.

Energiapuidu turg areneb kiirelt

Viimastel aegadel on hakatud aktiivselt rääkima puidu kui taastuvenergia allika laialdasemast kasutamisest. Teisalt on senini riiklikul tasandil küllalt vähe tegeletud just selle küsimuse lahendamiseks, kuidas väikese pindalaga ja seetõttu raskesti majandatavatel erametsaüksustel vajaminev ressurss kätte saada.

Energiapuidu turg on kiirelt arenev, aga puidu eest makstav lõpphind ei pruugi olla sellisel tasemel, mis tekitab metsaomanikule alati müügikasumi. Tuleb arvestada, et väikesemahulistest raietest saadava puidu tihumetri ülestöötamishind on küllalt kõrge. Seetõttu ei saa jääda pelgalt lootma vaba turu regulatsioonidele, et puu metsast energiatootjani jõuaks. On vaja veel midagi teha.

Erametsakeskus hoogustab metsaomanike majanduslikku koostööd

Metsaomanike majandusliku koostöö hoogustamiseks käivitab SA Erametsakeskus projekti, mida rahastab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Kaheksas Eesti piirkonnas on teenistusse rakendatud

konsulent, kelle ülesanne on kohaliku ühistuga koostöös pakkuda piirkonna metsaomanikele lahendusi metsa majandamisega seotud küsimustes.

Nii võib metsaomanik pöörduda konsulendi poole raieõiguse müügi, aga ka metsakasvatustöödega seotud probleemide korral. Abi pakutakse näiteks ühiselt taimede hankimisel, metsauuendamistööde läbiviimisel või muude metsakasvatustööde tegemisel ühistevahel korras.

Metsa müügi juures on oluline, et konsulent ja ühistu ei soovi metsaomanikult tema metsa ära osta. Nende ülesanne on metsaomanikke müügiprotsessis nõustada, leida kõige tulutoovam ja kõige usaldusväärsem lahendus puidu müügiks. Ühistu võib ka raielangi müügi korraldamise tervikuna enda õlule võtta. Langi müük viiakse läbi enampakkumise korras, mis metsaomanikule tähendab parima turuhinna leidmist. Siinkohal tuleb siiski arvestada ka mõningase vahendustasu maksimisega: kõiki kulusid projekti vahenditest ei kaeta.

Neile metsaomanikele, kes metsakinnistu müügiõigusteid mõlgutavad, leiavad konsulendid igatahes lahendused, mis motiveerivad inimest metsaomaniku staatuses jätkama. Kuidas seda teha, võib näitena välja tuua pikaajase majandamispartneri leidmise.

Täpsema info kõigi projekti kaasatud piirkondade kohta leiab aadressilt www.eramets.ee. Viljandi maakonnas on metsaomanikud oodatud oma murede lahendamiseks kontakti võtma Sakala Metsaühistu konsulendi Olavi Udamiga (telefon 504 7407, e-post: olavi.udam@erametsaliit.ee).

Pöörduge julgesti, projektis tegutsevad konsulendid on metsanduse professionaalid, kelle kohustuste hulka just metsaomanike abistamine kuulubki!

Jaanus Aun
SA Erametsakeskus
juhatusel liige

Vastemõisa raamatukogus
toimub kolmapäeval 26. novembril kell 15.30
kohtumisõhtu
maalikunstnik Merike Põllu ja
kirikuõpetaja Kristi Säasega.
Avatud on näitus-müük kunstniku töödest.

HINGEDEAJA KONTSERT

OLUSTVERE LOSSIS
Laupäeval, 29. novembril
kell 19

Koit Toome, kitarril Jorma Puusaag
Jaak Joala lauldud laule
"Sügav kummardus õpetajale"
Piletid saadaval nii lossis kui ka Piletilevis;
Eelmüügist 175.- krooni,
kohapeal kallim

Avatud lossikohvik
info tööpäeviti 10 - 16
437 4280 Olustvere mõis

Kõidama baaris

E-R kella 11.30-15.00 alati saadaval
soojad ja maitsvad lõunad.

Meilt on võimalik tellida nii sünnipäeva, kui ka
peielauda kuni 120 inimesele.
Olete alati oodatud ja teretunud KÕIDAMA baaris!

Kaevu kaevamine,

puhastamine ja süvendamine.
Telefon 5802 7105

Peetri talu
võtab **rendile** ja harib Teie
põllumaad.

Telli meilt ka **traktorit** - laadimine,
transport ja erinevad põllutööd.

Telefon 510 4521 Mikk Reier

Müüa

3-toaline kõigi mugavustega korter

Vändras, Turu tänaval.
Reguleeritavad keskkütteradiaatorid, mööbel, vann,
boiler, suur kelder ja
hästi organiseeritud korteriühistu.
Lähedal kaubanduskeskus, lasteaed ja kool.
Soe ja hubane korter! Hind 425 000 krooni.
Tingimisi võimalus!
Telefon 5560 6430

METSAGA SINA PEAL HOLMEN

kasvava metsa,
kinnistute ja
metsamaterjali ost

www.holmen.ee

Holmen Mets AS,
Pärnu mnt 105,
11312 Tallinn,
tel 665 2440,
holmenmets@holmen.ee

Aarne Annamaa
GSM 504 9803
aarne@holmen.ee

Gunnar Soodla
GSM 503 2832
gunnar@holmen.ee

✓ KORTERITE, MAJADE, KRUNTIDE
müük - ost - üürimine

✓ KINNISVARAALANE NÕUSTAMINE
ka juriidiline nõustamine

✓ OSTAME METSAMAAD
kasvava metsaga ja raieõigust

✓ KORRALDAME KINNISVARA
HOOLDUST
ehitus, remont, maastikuhooldus

Aivo Sonn 507 7348

Männimäe tee 28, Viljandi

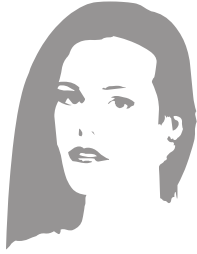
ILU- JA TERVISETUBA

Suure-Jaani Pärnu tänav 8 (Konsumi vastas)

Kehahooldused, kõrvaküünlad,
massaaž (telefon 5623 6370)

Ripsmete ja kulmude värvimine,
maniküür, pediküür, geelküüned, depilatsioon
Telefon 5624 6416

Müügil kinkekaardid, iluhooldustooted

ILUSALONG

JUUKSUR
KOSMEETIK

(näo- ja keha- hooldus, maniküür, pediküür)
MASSAAZ (erinevad massaažiliigid)
GEELKÜÜNED

UUS! AKRÜÜLKÜÜNED
I' ONIC DETOX JALAVANN
SOY-SOY KEHAHOOLDUS
UUS! SOLAARIUM

Müügil kinkekaardid ja juuksehooldusvahendid
Pärnu tänav 3, Suure-Jaani
Telefon 5332 7606

SALVA
KINDLUSTUS

Annan konsultatsiooni
kõigis kindlustusliikides.

Samas kindlustuslepingute sõlmimine.
Telefonid 433 4186, 5635 6178, Eeri Palu
Viljandi ja Valga esinduse juhataja

Parimad autokaubad - **FIXUS!**

Autoremont (sillastend, keretööd,
mootoriremont)

Varuosad Diagnostika
Autokeemia Lahtised õlid
Autopesu (talveks auto korda)
Kinnitusvahendid (WÜRTH)
Liikluskindlustus (SALVA)
Arnika pürotehnika

LEHOLA VARAHALDUS OÜ
PÄRNU TN 10 SUURE-JAANI
Telefonid 437 2222, 505 4710
www.lv.ee

Õnnitleme lapse sünni puhul!

Ingrid Alasil ja Aleksandr Kostinil
sündis tütar ANNA LOUISE Kostin

Liis Eltsul ja Edvin Petrovil
sündis poeg SIMON Petrov

Kerli Järvel ja Raldi Pöderil
sündis tütar KEITHI STEFANI Järvel

Agge Nugisel ja Tarmo Vigelil
sündis tütar VICTORIA Vigel

Kristel Allikul ja Karl Lillemäel
sündis poeg ROBERT Lillemäe

Mälestame

MARIA PUBULAINEN	27.01.1920 - 01.10.2008
JÜRI MOORATS	10.04.1926 - 06.10.2008
REIN OSOL	26.07.1955 - 07.10.2008
ARNO TAMMPERE	02.02.1933 - 11.10.2008
PILVI MIKK	19.06.1913 - 20.10.2008
LEIDA JUSS	24.12.1922 - 21.10.2008
ALIIDE KRAANER	18.10.1922 - 23.10.2008
LINDA VALDMAA	26.09.1916 - 24.10.2008
SELMA JÜRGENSTEIN	29.06.1907 - 27.10.2008
ENDLA JUUST	28.08.1938 - 27.10.2008
SELMA JÜRISSE	20.06.1919 - 29.10.2008
MARIANNE SOOP	06.07.1925 - 30.10.2008

ÕNNITLEME SÜNNIPÄEVALAPSI!

META-ALICE PARIK	19.11.1911	97
MARIA KUULMATA	24.11.1913	95
RUDOLF NIRK	19.11.1914	94
HELGA-HENRIETTE MÄGI		

	01.11.1917	91
ELLI JAESKI	23.11.1918	90
LEO VIKS	02.11.1919	89
FRIEDRICH PENSA	24.11.1919	89
OLGA TAMMEPÖLD	18.11.1922	86
EDUARD VALDNA	01.11.1923	85
JAAN VIILIPUS	26.11.1923	85
MAIMU TREIAL	25.11.1924	84
ELMAR KIVIPÖLD	27.11.1924	84
VOLDEMAR PAKASSAAR		

	01.11.1925	83
--	------------	----

TÓNIS LEIVITS	17.11.1925	83
LINDA KÕIV	09.11.1926	82
OSVALD PÖLDUR	26.11.1926	82
MEETA LOIM	27.11.1926	82
JUTA PILL	29.11.1926	82
HELMİ MAAKUS	12.11.1928	80
ILMAR LAOS	28.11.1928	80
MAILA PÖDER	01.11.1933	75
IVAN PETTINEN	04.11.1933	75
MARTHA LAND	09.11.1933	75
AINO PIIR	07.11.1938	70
ANTS-PÄÄRU MÜÜR	14.11.1938	70
NIINI VESKIOJA	16.11.1938	70
MARET REINART	19.11.1938	70
ANTS LIIGUS	25.11.1938	70
ENDEL VAINARU	25.11.1938	70
ANN KÜNNAPUU	08.11.1943	65
MART KÄBA	09.11.1943	65
ÜLLE BOGOMOLOVA	10.11.1943	65
RAIVO KÜTT	13.11.1943	65
LILI KÖST	24.11.1943	65
MAIE HANSEN	29.11.1943	65
TOOMAS VAIDEM	30.11.1943	65
MIHKEL KUUSK	26.11.1948	60
KOIDULA PUNG	04.11.1953	55
ENNA PANK	11.11.1953	55
MARGUS SAAR	20.11.1953	55
MARTA RUMASK	24.11.1953	55
VLADIMIR JÜRGENSON		

	30.11.1953	55
--	------------	----

HARRI AARELAID	03.11.1958	50
MAIT RAUDMETS	04.11.1958	50
ÜLLE KIVISILD	10.11.1958	50
VILLU PÖDER	14.11.1958	50
MAIE AADU	17.11.1958	50
EDDA HANSEN	20.11.1958	50
ERMU HAIDAK	24.11.1958	50
ERIKA KUHI	29.11.1958	50

Mitmed toredad kiisud
ootavad endale head ja
hoolivat kodu:

www.hot.ee/viljandikassid

Reklaamkuulutuse (kuni 250 tähemärki)
hind:
ettevõtjal 150 krooni,
erisikil 15 krooni.
Avaldame vaid reklaami, mille eest on eelneva
kuu viimaseks tööpäevaks tasutud.

Ootame materjale hiljemalt eelneva kuu
26. kuupäevaks.
Toimetusel on õigus teksti redigeerida-
lühendada.

Toimetaja
Leili Kuusk 526 9089
Lembitu pst 42, Suure-Jaani
tel 435 5433
leili.kuusk@suure-jaani.ee

Küljendus
Külliky Lohu
5345 3423
kiky@s-jaani.ee

Trükk
OÜ Vali Press
Pajusi mnt 22, Põltsamaa
tel 775 2491
Vali@estpak.ee

LEOLE

Suure-Jaani valla leht
ilmub 1 kord kuus

e-post: leole@suure-jaani.ee <http://www.suure-jaani.ee/leole>